

VOCI TINERE: VERSURI, PROZĂ, DRAMATURGIE SCRISE DE POEȚI TINERI

YOUNG VOICES:
POETRY, PROSE, WRITTEN DRAMA BY YOUNG POETS

Dorina COSUMOV

Abstract: *In this article we intend to analyze providing a perspective of a segment of Romanian literature which in our view should be canonized. It is undertaken a comparative analysis of our research that favours easier the penetration of the specifics of each author. Naturally, these literary reception requires a dialogue with EPOCA, in the socio-cultural context, with the literary phenomenon as a whole. The actuality of research is that the reception of literature (literary text, epic and dramatic) is performed in diverse mode in different contexts and elucidation of various viewpoints is an objective of research interest.*

„Nici o literatură puternică și sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor, nu poate exista decât determinată ea însăși, la rândul ei, de spiritul aceluia popor, întemeiată adică pe baza largă a geniului național(...) Fără îndoială, există talente individuale, dar ele trebuie să intre cu rădăcinile în pământ, în modul de a fi al poporului lor, pentru a produce ceva permanent”
(M. Eminescu)

Fenomen dintre cele mai complexe, o literatură este suma unei multitudini de cu-noștințe individuale, care, prin intermediul limbii, se întâlnesc în conștiința socială și în mutațiile timpului istoric, aprofundând prin cuvânt fizionomia poporului. Nici o literatură nu este făcută numai din scriitori mari. Singuri ei însă o reprezintă, ceilalți fiind voci de acompaniament, lăsând ca relieful, înălțimile caracteristice să apară la scara reală.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Bălți a vernisat expoziția de carte „Voci tinere”, care deține în colecțiile ei cărțile tinerilor scriitori basarabeni: poezia, proza și dramaturgia. Această acțiune a Bibliotecii s-a dovedit a fi un succes de rând cu multe alte activități desfășurate pe parcursul anului de învățământ, constituind un bun prilej de a cunoaște dimensiunile operelor tinerilor scriitori basarabeni.

Pentru noi, cititorii acestui nou mileniu, trăind vremuri de cumpănă

și perversiune, ar fi destul de relevant să pătrundem și în fibrele cele mai ascunse ale textului, care este, de fapt, o lume potopită de cuvinte. Vom trece în revistă tinerii scriitori basarabeni, ținând cont de mai multe criterii și, în primul rând, de cel estetic, schițând pentru fiecare autor mici sinteze, în care dezvăluim specificul, formula, stilul, evidențiind totodată principalele tendințe de evoluare și urmărind procesul de receptare.

Cercetînd peisajul, interesul nostru se îndreaptă către Steliana Grama (1974-2006), poetă trecută în eternitate. Volumele de poezii: „Perfuzie de vise” (Ch. Ed. Cartea Moldovei, 2006), „Speranța moare ultima” (Ch.: Ed. Pontos, 2007) „Curcubeul viselor” (Ch.: Ed. Pontos, 2008), „Rană de stea”(Ch.: Ed. Pontos, 2009) și „Telerană” (Ch.: Ed. Pontos, 2011), abordează cele mai diverse teme, principala fiind, evident, dragostea în toate aspectele ei: de la suferința terestră până la fericirea celestă („Nu-mi defrișați Iubirile – exist / Atât, cât mai pot crede în Iubire / cât cred în felul meu idealist - / În Vise, în Noroc, în Fericire ”).

Exemplu edificator este și poezia eseistei Liliane Armașu (1972). „Singularitatea de miercuri” (Ch.: Ed. Arc, 2010), în care poeta vede ca pe un mesaj vorbitor și trădător de ființă, dar care, firește, devine mijloc de a se cunoaște pe sine, capătă o tentă expresionistă: „Dumnezeu e ca un copil care / Respiră după perete, / Eu nu-l văd, / Dar știu că el există”.

Editorial, poeta Luminița Dumbrăveanu (1971), își face intrarea în lumea bună a literaturii cu o plachetă bine primită „Clarviziunea orbului” (Ch.: Ed. Arc în colecția „Prima verba”, 1996) urmată, peste trei ani, de „Moartea ca certitudine” (Ch.: Ed. Civitas, 1999). Discursul liric indică o povară existențială care își intensifică trăirile și simte nevoia dialogului, iar pulsația gândului vizează trezirea și neprihănirea: „cu ziua aceasta începe o nouă momeală sentimentală / singularitatea și-a întins aceeași plasă matematică / peste / gândurile mele încețoșate de lipsa memoriei raționale.”

Prezintă mare interes și două volume de poezii ale autoarei Doina Dabija (1981) „Liber în temniță” (București: Ed. Gnosis, 1998) și „Bucurii înlăcrimate” (Ch.: Ed. pentru Literatură și artă, 2003), denotă o formulă lirică de sensibilitate și frăgezime incifrată, trecută sterilizant prin refrigerentul inteligenței: ”În inima-mi nouă și veche - / A prins rădăcini – IUBIREA”. Această curată sinceritate confesivă, aparține unui suflet „cutreierat de păsări”, poartă, o undă de tristețe „ascunsă în versuri”.

Un volum insolit de poezie este cel semnat de Adrian Ciubotaru „Omul roș” (Ch.: Ed. Prut Internațional, 2002). Acest poet destul de incitant, după părerea noastră, și-a formulat un stil modern aparte, chiar pe alocuri exagerat prin extracții expresioniste și suprarealiste.

Referindu-ne la activitatea literară a scriitorilor, nu putem trece cu vederea textele cu proză ale scriitorilor tineri. Există și o categorie de autori care percep dimensiunea curativă a scrisului în termenii terapiilor de șoc pe care le aplică, de cele mai multe ori, în lipsa unor abilități elementare.

În prima categorie se înscrie romanul lui Alexandru Vakulovski „Bong” (Ch.: Ed. Polirom, 2007), care vorbește despre un anume fel de ratare, în starea ei pură, o ratare pentru care nu personajele sunt vinovate, este realitatea care ne înconjoară. Pasaje întregi păstrează aerul de frază rudimentară cu intonații obsesive și stări depresiv-maniacale. Verbînd despre un alt roman semnat de același autor „157 de trepte spre iad” sau „Salvați-mă la Roșia Montana” (Ch.: Cartier, 2010), menționăm că cititorul de rând simte în roman nu atât o plăcere estetică, cât cea de a constata. Romanul e interesant prin ceea ce se spune, prin situații, psihologii, însă valoarea sa e ascunsă în straturile mai subtile ale scriiturii. Antologia de proză KLU intitulată „Tiuk!”, inserează scrierile generației tinere, favorizată fiind de epoca politică. Singurul principiu operațional valabil în situația creată este cel tematic, la care s-au adăugat unele particularități narative și stilistice comune: textualismul și intertextualitatea, schematismul absurd. Antologia se dorește a fi, în primul rând, o încercare de a trezi curiozitatea cititorului nostru ațipit și de a-i atrage atenția asupra unor modele de literatură.

Un alt exemplar din colecția dată este lucrarea Terasa „Zgîrie-Nori” (Ch.: Ed. Cartier, 2004), scrisă de Călin Sobietsky-Mănăscuță. Țesătura piesei este eminent literară. Nu numai pentru că se inspiră din idei, situații și motive emanate de cărți, ci și fiindcă este susținută de o scriitură cu desfășurare aproape eseistică, care ignorează canoanele teatrale. Un joc al aparențelor deconspirat metodic devine motorul verbal al acțiunii.

Dumitru Crudu, rubricant la Tiuk, prolific și inventiv, transgresînd genurile, virează între teatru, încearcă să ia atitudine, denunțînd „erorile”. E vorba despre un teatru politic, în registru parodic, fără legătură cu absurdul, jucat pe mai multe scene, adunat în volumele („Crima sîngeroasă din stațiunea violetelor”, Ch.: Ed. Arc, 2001; „Salvați Bostonul”, Ch.: Ed. Cartier, 2001; și „Oamenii ai nimănu”, Ch.: Ed. Cartier, 2007).

O lucrare demnă de atenție este cea a lui Ștefan Baștovoii intitulată „Biserica și școala în politica Rusiei de la Lenin la Kuraev” (București: Ed. Cathisma, 2010), în care textul este un instantaneu al purității de care este capabilă o ființă umană. Procesul educativ este antrenat de diferiți factori, care fac posibilă derularea sa, iată de ce autorul cărții încearcă să demonstreze societății contemporane că predarea religiei prin pilde care înveșmăntează principiile ei, oferă cititorului larg o inteligibilitate care îi este necesară, dar

păstrează, în același timp, și partea de taină fără de care principiile își pierd adâncimea și puterea de sugestie.

Pe lângă aceștia mai există mulți autori memorabili (Iulian Frunțașu, Andrei Langa, Aurelia Borzin, Victoria Fonari, Horia Hristov, Nicoleta Esinencu, Ana Rapcea, Oleg Carp, Pavel Păduraru, Alexandru Buruiană etc.), la care sîntem liberi fiecare să le cunoaștem opera literară. Cine oare sunt acei care citesc efectiv operele scrise de tînăra generație? Din moment ce ea mizează pe ceea ce nu spune, ar putea fi tocmai invers: ca aceasta din urmă să-și selecteze mult mai drastic cititorul, pentru că oricine înțelege ceea ce se spune, mai puțini însă înțeleg ceea ce se sugerează și doar foarte puțini rămân cei ce pot înțelege ceea ce nu se spune.

Or, se știe că experimentul literar nu poate da imediat satisfacții cititorului, de vreme ce ele se produc fie prin raportarea operei experimentale la contextul literar al momentului, fie prin acțiunea secretă pe care o va exercita asupra evoluției ulterioare a literaturii. Mie uneia mi se pare că problema începe să capete subtilitate în rîndul publicului larg, în special al cititorului și rămâne, evident, deschisă!

Bibliografie consultată:

1. CARAMAN, Viorica-Ela. Noua poezie basarabeană. **In:** *Limba română*, 2010, nr. 3-4, pp. 198-201.
2. CHIPER, Grigore. Proza scurtă între dilatantism și profesionalism. **In:** *Sud-Est*, 2003, nr. 4(54), pp. 12-24.
3. Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2006. Ed. Prut Internațional, Ch., 2007, p. 502.
4. LEAHU, Nicolae. Condiția poetului și a prozei. **In:** *Metaliteratură*, 2006, Anul VI, nr. 1(13), pp. 38-40.
5. Lefter, Ion Bogdan. Primii postmoderni. Ed. Paralela 45, Pitești, 2003, p. 180.
6. NAGHERNEAC, Ana. Colecția "Biblioteca pentru toți". **In:** *Confluențe bibliologice*, 2008, nr. 1-2(11-12), pp. 60-66.
7. ORNEA, Zigu. Dimensiuni ale prozei scurte basarabene contemporane. **In:** *Basarabia*, 1997, nr. 11-12, pp. 114-120.
8. RACHIERU, Adrian Dinu. Cei care vin... [Luminița Dumbrăveanu, Ștefan Baștovoi, Steliana Grama, frații Vakulovski...]. **In:** *Poeți din Basarabia*. Ch., 2010, pp. 636-668.
9. ZBÂRCIOG, Vlad. Poeți din Basarabia de Adrian Dinu Rachieru. **In:** *Limba română*, 2011, nr. 7-8(193-194), pp. 100-103.